

Reactie noord Nederlandse provincies Drenthe, Groningen, Friesland – Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening

Datum: 25-09-2025

De Provincie Groningen onderschrijft het belang van een solide en toekomstgerichte implementatie van de herziene gasrichtlijn en gasverordening, als onderdeel van het Europese waterstof- en gasdecarbonisatiepakket.

Noord-Nederland heeft zich ontwikkeld tot koploper in de productie, import, opslag en distributie van waterstof, met unieke assets zoals de Eemshaven, grootschalige en kleinschalige industriële afnemers, bestaande gasinfrastructuur en directe verbindingen met Noord-Duitsland en Scandinavië. Wij pleiten voor een implementatie die deze positie versterkt, investeringszekerheid biedt en regionale inbreng structureel borgt.

Consultatievraag 1

Acht u het wenselijk dat distributiesystemen voor waterstofgas enkel beheerd mogen worden door een partij of partijen waarvan de aandelen direct of indirect berusten bij één of meer openbare lichamen?

Ja.

Wij achten publiek aandeelhouderschap wenselijk in deze fase van de marktontwikkeling. Waterstofdistributiesystemen zijn cruciale strategische infrastructuur voor de energietransitie en dienen, net als elektriciteits- en gasnetten, in publieke handen te blijven om:

- Continuïteit en leveringszekerheid te garanderen;
- Onafhankelijkheid van commerciële belangen te waarborgen;
- Toegang voor meerdere marktpartijen op non-discriminatoire basis te borgen.

Gezien de aanlooprisico's en hoge investeringskosten is publiek aandeelhouderschap nodig om marktvertrouwen op te bouwen en investeringsbereidheid te stimuleren.

Tegelijkertijd kan een meerderheidsbelang van publieke aandeelhouders in veel gevallen volstaan, mits publieke sturing daarmee daadwerkelijk is geborgd. Dit biedt ook ruimte voor marktpartijen om in specifieke situaties – bijvoorbeeld bij kleinere verbindingen of een beperkt aantal aansluitingen – verantwoordelijkheid te nemen. Daarbij moet wel duidelijk zijn welke leidingen onder deze categorie vallen en onder welke voorwaarden de wetgever volledige private eigendom zou toestaan. Het is van belang dat deze uitzonderingen transparant worden vastgelegd, zodat het publieke belang te allen tijde is gewaarborgd.

Consultatievraag 2

Acht u het wenselijk dat er één, enkele of meerdere partijen zijn die per gebied distributiesystemen ontwikkelen en beheren?

Wij achten **meerdere partijen** wenselijk, elk verantwoordelijk voor een eigen, exclusief verzorgingsgebied.

Dit voorkomt dat één landelijke partij het alleenrecht krijgt, terwijl het toch mogelijk blijft om schaalvoordelen te behalen binnen een regio. Het biedt daarnaast ruimte voor maatwerk: de waterstofbehoefte in bijvoorbeeld een havengebied is anders dan in een chemiecluster of in een grensregio. Meerdere regionale beheerders kunnen beter inspelen op deze verschillen, mits zij goed afstemmen met de landelijke netbeheerder voor waterstoftransport.

Op dit moment legt Gasunie, via haar dochterbedrijf Hynetwork Services, het landelijke hoofdnetwork voor waterstof aan. Over de aanleg en het beheer van regionale distributienet en — de fijnmazige verbindingen naar industrieterreinen en grote gebruikers — is echter nog geen definitief besluit genomen. In de opstartfase kan het toestaan van meerdere partijen die zo'n regionaal netwerk ontwikkelen en beheren zorgen voor meer innovatie en kostenefficiëntie.

Tegelijkertijd zijn distributienetten voor waterstof zeer kostbaar om aan te leggen, vormen ze een cruciaal onderdeel van ons energienetwerk en vragen zij om langjarige investeringszekerheid. In veel gevallen ligt het daarom voor de hand om bestaande regionale netbeheerders van gas en elektriciteit, zoals Enexis in Noord-Nederland, hierbij een centrale rol te geven. Deze partijen beschikken al over de kennis, de vergunningen en de organisatie om dergelijke infrastructuur veilig en betrouwbaar te beheren.

Consultatievraag 3

Acht u het wenselijk dat verzorgingsgebieden worden aangewezen en dat distributiesystemen worden ontwikkeld vanuit:

- a. centrale coördinatie,*
- b. bottom-up, of*
- c. hybride benadering?*

Wij pleiten voor een **hybride benadering** (optie c).

Dit betekent dat er enerzijds ruimte is voor regionale initiatieven om distributienetten te ontwikkelen waar al een duidelijke vraag en businesscase bestaat, en anderzijds dat er landelijke coördinatie plaatsvindt om ook gebieden zonder actieve marktpartijen tijdig aan te sluiten. Hierbij kan ook gekeken worden naar het op voorhand aanleggen van zogenaamde T-stukken, om de aftakking van het hoofdnetsnel te kunnen realiseren.

In de praktijk kan dit als volgt werken:

- **Bottom-up:** In gebieden met een grote concentratie van potentiële gebruikers (zoals industrieterreinen, havengebieden of grensregio's) kunnen regionale partijen snel

starten met het ontwikkelen van distributienetten. Dit zorgt voor snelle aansluiting van eerste gebruikers en benutting van investeringskansen.

- **Centrale coördinatie:** Het Rijk zorgt, in nauwe samenwerking met provincies en gemeenten, voor een landelijke ontwikkelagenda zodat er geen “witte vlekken” ontstaan. Waar geen initiatiefnemers zijn, kan vanuit deze centrale rol alsnog een net worden gerealiseerd.

Belangrijk is dat de inrichting van verzorgingsgebieden en de planning van de netten goed worden afgestemd met het landelijke hoofdnetwerk dat Gasunie/Hynetwork Services nu aanlegt. Zo worden dubbele investeringen voorkomen en wordt de volgorde van aanleg afgestemd op waar de vraag naar waterstof het grootst is. Voor Noord-Nederland betekent dit dat de verbindingen vanuit de Eemshaven, waar veel productie en import plaatsvindt, snel gekoppeld moeten worden aan regionale netten richting industriële clusters in Groningen, Friesland en Drenthe.

Consultatievraag 4

Acht u het wenselijk dat een infrastructuurbedrijf in opdracht van een derde productie-installaties voor waterstofgas mag aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen?

Ja, mits er duidelijke waarborgen zijn:

- **Marktverstoring voorkomen:** Het infrastructuurbedrijf mag geen concurrentievoordeel hebben in de productie van waterstof.
- **Publieke belangen dienen:** De inzet moet gericht zijn op het faciliteren van marktpartijen, met name waar marktontwikkeling stagneert door hoge aanloopkosten.
- **Transparantie:** ACM-toezicht en meldplicht moeten verplicht zijn om belangenverstremgeling te voorkomen.

In de huidige ontwikkelfase kan deze mogelijkheid helpen om projecten sneller van de grond te krijgen, vooral in regio's waar private partijen terughoudend zijn te investeren zonder gedeelde risico's.

Aanvullende opmerkingen vanuit Provincie Groningen

1. Regionale betrokkenheid wettelijk borgen

Betrek provincies, gemeenten en regio's structureel bij de planning en aanwijzing van verzorgingsgebieden, vergelijkbaar met de rol bij RES en netcapaciteitsuitbreiding.

2. Flexibiliteit voor industriële clusters

Zorg dat de wet ruimte laat voor specifieke industriële behoeften en internationale verbindingen.

3. **Koppeling met nationale financiering**

Leg verbinding met het Nationaal Groeifonds, IPCEI-waterstof en andere instrumenten om regionale waterstof distributie sneller rendabel te maken.

4. Breder toepassingsbereik richtlijn

De herziene richtlijn heeft betrekking op meer dan waterstof: ook elektriciteit, CO₂, aardgas, biogas en ammoniak vallen eronder. Wij vragen aandacht voor mogelijke onvolkomenheden in de bepalingen voor deze energiedragers en adviseren de wetgever hier kritisch naar te kijken.

5. Buiten gebruik gestelde infrastructuur

Het is van belang dat leidingen en installaties die buiten gebruik worden gesteld tijdig en op een transparante manier worden verwijderd, om veiligheidsrisico's te voorkomen en ruimte te maken voor nieuwe infrastructuur.